



PARTER OCH DOMSLUT

Sead Dalipi

Parter

Tilltalad

Sead Dalipi, 19880326-9755
Hansinggatan 133 Lgh 1101, 507 53 Borås

Offentlig försvarare
Advokat Elias Zeito
Advokatfirman Elias Zeito AB
Museigatan 2, 451 50 Uddevalla

Åklagare

Kammaråklagare Sofia Bryngelsson
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Borås
Box 624, 501 13 Borås

Målsägande

1. Kean Dalipi

Särskild företrädare
Jurist Janette Olofsson Nielsen
c/o Familjens jurist, Box 3221, 400 10 Göteborg

2. Kenan Dalipi

Särskild företrädare
Jurist Janette Olofsson Nielsen
c/o Familjens jurist, Box 3221, 400 10 Göteborg

3. Leona Dalipi

Särskild företrädare
Jurist Janette Olofsson Nielsen
c/o Familjens jurist, Box 3221, 400 10 Göteborg

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress
Box 270
504 30 Borås

Besöksadress
Petersbergsgatan 10
Borås

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00–16:00

Telefon
033-17 70 00

E-post
boras.tingsratt@dom.se
Webb
www.borastingsratt.se

Domslut

Brott som Sead Dalipi döms för

Misshandel (3 tillfällen), 2020-03-04 – 2024-05-03, 3 kap 5 § brottsbalken

Påföljd

Fängelse 8 månader

Skadestånd

Sead Dalipi ska betala skadestånd till Leona Dalipi med 52 800 kr. Sead Dalipi ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 28 januari 2025. Skyldigheten att betala är solidarisk med Rolanda Ramadanovic.

Sead Dalipi ska betala skadestånd till Kenan Dalipi med 52 800 kr. Sead Dalipi ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 28 januari 2025. Skyldigheten att betala är solidarisk med Rolanda Ramadanovic.

Sead Dalipi ska betala skadestånd till Kean Dalipi med 52 800 kr. Sead Dalipi ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 28 januari 2025. Skyldigheten att betala är solidarisk med Rolanda Ramadanovic.

Brottsofferfond

Sead Dalipi ska betala en avgift till brottsofferfonden på 1 000 kr.

Ersättning och återbetalning

Elias Zeito ska få ersättning av staten med 63 849 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 45 201 kr arbete
- 3 987,50 kr tidspillan
- 1 890,50 kr utlägg
- 12 770 kr mervärdesskatt

Janette Olofsson Nielsen ska få ersättning av staten med 67 370 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 43 139 kr arbete
- 8 700 kr tidspillan
- 2 057 kr utlägg
- 13 474 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Rolanda Ramadanovic

Parter

Tilltalad

Rolanda Ramadanovic, 19881210-3607
Hansinggatan 133 Lgh 1101, 507 53 Borås

Offentlig försvarare
Advokat Sunita Memetovic
Advokatfirman Ericksson & Häggquist AB
Smedsgränd 2 A, 753 20 Uppsala

Åklagare

Kammaråklagare Sofia Bryngelsson
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Borås
Box 624, 501 13 Borås

Målsägande

1. Kean Dalipi

Särskild företrädare
Jurist Janette Olofsson Nielsen
c/o Familjens jurist, Box 3221, 400 10 Göteborg

2. Kenan Dalipi

Särskild företrädare
Jurist Janette Olofsson Nielsen
c/o Familjens jurist, Box 3221, 400 10 Göteborg

3. Leona Dalipi

Särskild företrädare
Jurist Janette Olofsson Nielsen
c/o Familjens jurist, Box 3221, 400 10 Göteborg

Domslut

Brott som Rolanda Ramadanovic döms för

Misshandel (3 tillfällen), 2020-03-04 – 2024-05-03, 3 kap 5 § brottsbalken

Påföljd

Fängelse 8 månader

Skadestånd

Rolanda Ramadanovic ska betala skadestånd till Leona Dalipi med 52 800 kr. Rolanda Ramadanovic ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 28 januari 2025. Skyldigheten att betala är solidarisk med Sead Dalipi.

Rolanda Ramadanovic ska betala skadestånd till Kenan Dalipi med 52 800 kr. Rolanda Ramadanovic ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 28 januari 2025. Skyldigheten att betala är solidarisk med Sead Dalipi.

Rolanda Ramadanovic ska betala skadestånd till Kean Dalipi med 52 800 kr. Rolanda Ramadanovic ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 28 januari 2025. Skyldigheten att betala är solidarisk med Sead Dalipi.

Brottsofferfond

Rolanda Ramadanovic ska betala en avgift till brottsofferfonden på 1 000 kr.

Ersättning och återbetalning

Sunita Memetovic ska få ersättning av staten med 82 556 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 53 924 kr arbete
- 8 700 kr tidsspillan
- 3 421 kr utlägg
- 16 511 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

YRKANDEN

Stämningsansökan 2025-01-28, Åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic ska dömas för grov misshandel enligt 3 kap 6 § 1 st brottsbalken.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

1.1 GROV MISSHANDEL (Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic) (5000-K363148-24)

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic har tillsammans och i samförstånd underlåtit att ge Leona Dalipi erforderlig munhälsa. De har inte främjat tandborstning och annan behövlig skötsel av tänderna i erforderlig mån. De har också gett Leona Dalipi en osund kosthållning, samt underlåtit att tillse att Leona Dalipi fått professionell tandvård i den omfattning som krävts, trots att det har förelegat ett stort behov av sådan vård. Detta har medfört att flera av Leona Dalipis tänder har fått mycket kraftiga kariesangrepp, med följd att flera av tänderna har brutits ner i omfattande mån. Tolv tänder har behövt dras ut under narkos och det har behövts omfattande lagning. Leona Dalipi har orsakats smärta, inflammation i tandköttet och infektion.

Dalipi Sead och Ramadanovic Rolanda är föräldrar och vårdnadshavare för Leona Dalipi. De har även bott tillsammans med Leona Dalipi och varit de faktiska vårdnadshavarna för henne. I egenskap av formella och faktiska vårdnadshavare har de haft en garantställning med skyldighet att skydda och ha omsorg över Leona Dalipi.

Det hände mellan den 26 maj 2021 och den 3 maj 2024 på Trallinsgatan 3A och Hansinggatan 133, Borås, Borås stad.

Brottet bör bedömas som grovt eftersom ett stort antal tänder har varit så angripna av karies att de har brutits ner i omfattande mån. Detta har lett till smärta, inflammation i tandköttet och infektion. Leona Dalipi har

utsatts för ett synnerligt lidande under en lång tid. Föräldrarna har visat särskild hänsynslöshet och råhet då Leona Dalipi utsatts för detta när hon har varit skyddslös på grund av sin starka beroendeställning till föräldrarna. Den eftersatta kariessjukdomen har vidare medfört ett stort vårdbehov och kan innebära framtida komplikationer.

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic begick gärningen med uppsåt.

Ansvarsyrkande i andra hand

VÅLLANDE TILL KROPPSSKADA, GROVT BROTT

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic, har som vårdnadshavare med garantansvar, i vart fall genom underlåtenhet att ingripa och ge Leona Dalipi en erforderlig omsorg orsakat skador då Leona Dalipis tänder har fått mycket kraftiga kariesangrepp, med följd att flera av tänderna har brutits ner i omfattande mån. Tolv tänder har behövt dras ut under narkos och det har behövts omfattande lagning. Leona Dalipi har orsakats smärta, inflammation i tandköttet och infektion.

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic begick gärningen av oaktsamhet. Oaktsamheten bestod i att de inte förvissat sig om att Leona Dalipis tänder borstats och munhälsa skötts samt i att de underlåtit att tillse att Leona Dalipi fått professionell tandvård i den omfattning som krävts.

Stämningsansökan 2025-01-28, Åtalspunkt 2

Åklagaren har begärt att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic ska dömas för grov misshandel enligt 3 kap 6 § 1 st brottsbalken.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

2.1 GROV MISSHANDEL (Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic) (5000-K363148-24)

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic har tillsammans och i

samförståndunderlåtit att ge Kenan Dalipi erforderlig munhälsa. De har inte främjat tandborstning och annan behövlig skötsel av tänderna i erforderlig mån. De har också gett Kenan Dalipi en osund kosthållning, samt underlåtit att tillse att Kenan Dalipi fått professionell tandvård i den omfattning som krävts, trots att det har förelegat ett stort behov av sådan vård. Detta har medfört att flera av Kenan Dalipis tänder har fått mycket kraftiga kariesangrepp, med följd att flera av tänderna har brutits ner i omfattande mån. Fyra tänder har behövt dras ut och det har behövts omfattande lagning. Kenan Dalipi har orsakats smärta, infektion och varfistel.

Dalipi Sead är förälder för Kenan Dalipi. Han har även bott tillsammans med Kenan Dalipi och varit faktiskt omsorgspersonen för honom. I egenskap av förälder har han haft en garantställning med skyldighet att skydda och ha omsorg över Kenan Dalipi.

Ramadanovic Rolanda är föräldrar och vårdnadshavare för Kenan Dalipi. Hon har även bott tillsammans med Kenan Dalipi och varit faktisk vårdnadshavarna och omsorgsperson för honom. I egenskap av formell och faktisk vårdnadshavare har hon haft en garantställning med skyldighet att skydda och ha omsorg över Kenan Dalipi.

Det hände mellan den 4 mars 2020 och den 3 maj 2024 på Trallinsgatan 3A och Hansinggatan 133, Borås, Borås stad.

Brottet bör bedömas som grovt eftersom ett stort antal tänder har varit så angripna av karies att de har brutits ner i omfattande mån. Detta har lett till smärta, infektion och varfistel. Kenan Dalipi har utsatts för ett synnerligt lidande under en lång tid. Föräldrarna har visat särskild hänsynslöshet och råhet då Kenan Dalipi utsatts för detta när han har varit skyddslös på grund av sin starka beroendeställning till föräldrarna. Den eftersatta kariessjukdomen har vidare medfört ett stort vårdbehov och kan innebära framtida komplikationer.

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic begick gärningen med uppsåt.

Ansvarsyrkande i andra hand

VÅLLANDE TILL KROPPSSKADA, GROVT BROTT

Sead Dalipi (som förälder) och Rolanda Ramadanovic (som vårdnadshavare och förälder) med garantansvar, har i vart fall genom underlåtenhet att ingripa och ge Kenan Dalipi en erforderlig omsorg orsakat skador då Kenan Dalipis tänder har fått mycket kraftiga kariesangrepp, med följd att flera av tänderna har brutits ner i omfattande mån. Fyra tänder har behövt dras ut och det har behövts omfattande lagning. Kenan Dalipi har orsakats smärta och infektion i käkbenet.

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic begick gärningen av oaktsamhet. Oaktsamheten bestod i att de inte förvissat sig om att Kenan Dalipis tänder borstats och munhälsa skötts samt i att de underlåtit att tillse att Kenan Dalipi fått professionell tandvård i den omfattning som krävts.

Stämningsansökan 2025-01-28, Åtalspunkt 3

Åklagaren har begärt att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic ska dömas för grov misshandel enligt 3 kap 6 § 1 st brottsbalken.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

3.1 GROV MISSHANDEL (Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic) (5000-K363148-24)

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic har tillsammans och i samförstånd underlåtit att ge Kean Dalipi erforderlig munhälsa. De har inte främjat tandborstning och annan behövlig skötsel av tänderna i erforderlig mån. De har också gett Kean Dalipi en osund kosthållning, samt underlåtit att tillse att Kean Dalipi fått professionell tandvård i den omfattning som krävts, trots att det har förelegat ett stort behov av sådan vård. Detta har medfört att flera av Kean Dalipis tänder har fått mycket kraftiga kariesangrepp, med följd att flera av tänderna har brutits ner i

omfattande mån. Fyra tänder har behövt dras ut och det har behövts omfattande lagning. Kean Dalipi har orsakats smärta och infektion i käkbenet.

Dalipi Sead är förälder för Kean Dalipi. Han har även bott tillsammans med Kean Dalipi och varit faktiskt omsorgspersonen för honom. I egenskap av förälder har han haft en garantställning med skyldighet att skydda och ha omsorg över Kean Dalipi.

Ramadanovic Rolanda är föräldrar och vårdnadshavare för Kean Dalipi. Hon har även bott tillsammans med Kean Dalipi och varit faktisk vårdnadshavarna och omsorgsperson för honom. I egenskap av formell och faktisk vårdnadshavare har hon haft en garantställning med skyldighet att skydda och ha omsorg över Kean Dalipi.

Det hände mellan den 4 mars 2020 och den 3 maj 2024 på Hansinggatan 133, Borås, Borås stad.

Brottet bör bedömas som grovt eftersom ett stort antal tänder har varit så angripna av karies att de har brutits ner i omfattande mån. Detta har lett till smärta samt infektion. Kean Dalipi har utsatts för ett synnerligt lidande under en lång tid. Föräldrarna har visat särskild hänsynslöshet och råhet då Kean Dalipi utsatts för detta när han har varit skyddslös på grund av sin starka beroendeställning till föräldrarna. Den eftersatta kariessjukdomen har vidare medfört ett stort vårdbehov och kan innebära framtida komplikationer.

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic begick gärningen med uppsåt.

Ansvarsyrkande i andra hand

VÅLLANDE TILL KROPPSSKADA, GROVT BROTT

Sead Dalipi (som förälder) och Rolanda Ramadanovic (som

vårdnadshavare och förälder) med garantansvar, har i vart fall genom underlåtenhet att ingripa och ge Kean Dalipi en erforderlig omsorg orsakat skador då Kean Dalipis tänder har fått mycket kraftiga kariesangrepp, med följd att flera av tänderna har brutits ner i omfattande mån. Fyra tänder har behövt dras ut och det har behövts omfattande lagning. Kean Dalipi har orsakats smärta och infektion i käkbenet.

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic begick gärningen av oaktsamhet. Oaktsamheten bestod i att de inte förvissat sig om att Kean Dalipis tänder borstats och munhälsa skötts samt i att de underlätit att tillse att Kean Dalipi fått professionell tandvård i den omfattning som krävts.

Skadestånd

Leona Dalipi yrkar att tingsrätten ska förplikta Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic, med solidariskt ansvar, att till henne utge skadestånd om totalt 122 400 kronor, jämte ränta på beloppet från den 28 januari 2025, till dess full betalning sker.

Av det yrkade beloppet avser 22 400 kronor sveda och värk, och 100 00 kronor i kränkningsersättning.

Kenan Dalipi yrkar att tingsrätten ska förplikta Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic, med solidariskt ansvar, att till honom utge skadestånd om totalt 116 800 kronor, jämte ränta på beloppet från den 28 januari 2025, till dess full betalning sker.

Av det yrkade beloppet avser 36 800 kronor sveda och värk, och 80 000 kronor i kränkningsersättning.

Kean Dalipi yrkar att tingsrätten ska förplikta Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic, med solidariskt ansvar, att till honom utge skadestånd om totalt 107 200 kronor, jämte ränta på beloppet från den 28 januari 2025, till dess full betalning sker.

Av det yrkade beloppet avser 27 200 kronor sveda och värk, och 80 000 kronor

i kränkningersättning.

Målsägandena Leona Dalipi, Kean Dalipi och Kenan Dalipi, som alla biträtt åtalet, har genom den särskilda företrädaren yrkat skadestånd på sätt som framgår ovan.

1-3 GROV MISSHANDEL alt. VÅLLANDE TILL KROPPSSKADA, GROVT BROTT

Inställning

Sead Dalipi har förnekat såväl grov misshandel som vållande till kroppsskada, grovt brott. Sead Dalipi har bestritt att han inte främjat tandborstning och behövlig skötsel av tänderna i erforderlig mån, att målsägandena getts osund kosthållning eller att han underlåtit att tillse att målsägandena erhållit professionell tandvård i den omfattning som krävts. Han har med hänsyn till inställningen i skuldfrågan bestritt de enskilda anspråken och inga belopp har vitsordats som skäliga. Sättet att beräkna ränta har vitsordats.

Rolanda Ramadanovic har förnekat såväl grov misshandel som vållande till kroppsskada, grovt brott. Rolanda Ramadanovic har uppgett att hon utifrån kunskap och erfarenhet varken agerat med uppsåt eller varit oaktsam. Hon har med hänsyn till inställningen i skuldfrågan bestritt de enskilda anspråken och inga belopp har vitsordats som skäliga. Sättet att beräkna ränta har vitsordats.

Utredning

Förhör har hållits med Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic. Förhör hållet med målsäganden Leona Dalipi under förundersökningen har spelats upp. Vidare har på åklagarens begäran vittnesförhör hållits med Arezo Mottalebi, Malik Novo, Therese Eklöf och Gunilla Klingberg. Åklagaren har som övrig

bevisning åberopat journalanteckningar, grafikbilder, röntgenbilder och rättsintyg.

Sead Dalipi har som bevisning åberopat fotografier från husrannsakan i familjens bostad.

Rolanda Ramadanovic har som bevisning åberopat förhör med Gunilla Klingberg, fotografier från husrannsakan i familjens bostad, polisanmälan av IFO Barn och Familjecentrum i Borås stad, uppgifter från Leona Dalipis förhör, bakgrundsinformation inför rättsodontologens bedömning samt journalanteckningar från Folktandvården Södra Torget.

Av utredningen framgår bland annat följande. Rolanda Ramadanovic är förälder och vårdnadshavare samt tillika omsorgsperson för barnen Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalaipi. Sead Dalipi är vårdnadshavare och förälder till Leona Dalipi. Sead Dalipi är vidare förälder till Kenan Dalipi och Kean Dalaipi. Han har bott tillsammans med och varit omsorgsperson för Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalaipi. Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic har under den i åtalet aktuella tiden bott på Trallingsgatan 3 A och Hansinggatan 133 i Borås.

Den 26 mars 2024 gör IFO Barn och Familjecentrum i Borås, efter konsultationssamtal och orosanmälan från Folktandvården Södra Torget, en polisanmälan avseende misstanke om misshandel alternativt vållande till kroppsskada gällande barnen Leona Dalipi (född 2020), Kenan Dalipi (född 2018) och Kean Dalaipi (född 2018). Som misstänkta utpekades barnens föräldrar Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic. Detta med anledning av att

samtliga tre barn lagat och dragit ut ett flertal tänder, när det gäller Leona Dalipi hade majoriteten av tänderna i munnen lagats eller dragits ut. Enligt vad som angavs hade barnens dåliga munhälsa sin grund i bristande kosthållning och utebliven tandborstning. Dåliga tänder på grund av genetik kunde i aktuella fall uteslutas. Under utredningen framkommer att föräldrarna haft svårt att borsta barnens tänder, att det förekommit kost med mycket socker och att alla tre barnen ätit välling på nätterna, ibland flera gånger per natt, upp till drygt fyra års ålder. Under utredningens gång har vidare framkommit att kallelse till undersökningar vid Folktandvården (FTV) vid ett stort antal tillfällen av- och/eller ombokats och det har även vid upprepade tillfällen inträffat att barnen uteblivit från inbokade undersökningar.

De hörda har uppgett i huvudsak följande.

Sead Dalipi: Han kom till Sverige år 2018. Han och Rolanda Ramadanovic bodde initialt på olika adresser men har sedan den 1 februari 2020 bott tillsammans, först på Trallingsgatan 3 A och därefter på Hansinggatan 133. Han är far till alla tre barnen men endast vårdnadshavare för Leona Dalipi. Han kunde ingen svenska när han kom till Sverige. De har inte fått alla de åberopade kallelserna från FTV. Tandläkaren informerade i juni 2021 om att Kenan Dalipi och Kean Dalipi hade karies, men att det inte var så farligt. Sead såg att deras tänder började bli dåliga. Han och Rolanda har hjälpt barnen att borsta tänderna. Det har varit svårt att borsta tänderna på alla tre barnen då de ofta inte velat öppna munnen. De kanske missade att borsta tänderna fem-sex gånger per vecka. De gånger barnen åt välling eller liknande på natten borstade de inte tänderna efteråt. Kenan och Kean åt välling/mjölkersättning två-tre gånger per natt. De försökte begränsa intaget av godis till en gång per vecka men det kunde bli oftare. Det stämmer inte det som antecknats i journal att

barnen åt sötsaker två-tre gånger per vecka och söta drycker tre gånger per vecka. Det är språkförbistring som gjort att det blivit fel i journalen. Barnen har först fått borsta tänderna själva och sedan har han eller Rolanda hjälpt dem att borsta tänderna. Det har dock varit en kamp att borsta barnens tänder. Han och Rolanda har gjort så gott de kunnat, men det kanske inte blev så bra som de trodde. När Leona var hos FTV i maj 2021 hade hon inga problem med tänderna. Han vet inte varför det sedan dröjde innan Leona fick nästa kallelse till FTV. Rolanda påtalade för FTV att hon ville ha en tid för Leona men de fick ingen. Det kan vara så att FTV missat att registrera det i sina journaler. Han har inte sett att det fått några kallelser/brev från FTV angående Leona. Det var han och Rolanda som borstade Leonas tänder under den i åtalet aktuella tiden. De försökte borsta hennes tänder två ggr/dag men det kunde gå en-två dagar utan att de lyckades borsta Leonas tänder då det inte gick eftersom hon inte ville och att de ibland missade att borsta hennes tänder. Det kan också stämma att de ibland borstade Leonas tänder utan tandkräm då hon inte gilla smaken. Leona åt samma mat som resten av familjen, förutom välling/mjölkersättning, vilket hon åt oftare än Kenan och Kean. Han noterade att Leonas framtänder var trasiga/dåliga. Det hände att hon grät på nätterna. Innan oktober 2023 nämnde Leona bara vid något tillfälle att det var något som störde i munnen, men det var inte som den gången de ringde akut då hon tydligt hade smärta. Han mår dåligt då han ser bilderna i förundersökningsprotokollet på Leonas tänder. De har inte medvetet hållit Leona från tandläkaren. Tandsköterska på FTV visade hur man använde fluor skölj. Han minns inte när de började med det. Barnen gillade inte det. Tandläkare påtalade inte allvaret med barnens tandstatus. De fick höra att de hade lite karies. Anledningen till att de uteblivit från besök hos FTV beror bland annat på att kallelser inte nått dem. Han har inte avbokat någon tid trots att det antecknats i en journal. Det har varit svårt att borsta barnens tänder, framför allt Leonas, och det har skapat oro hos honom och Rolanda. Eftersom det också fanns en anmälan om misstanke om misshandel vågade de inte ta i barnen i samband

med tandborstningen. De har pratat med barnen om betydelsen av att borsta tänderna.

Rolanda Ramadanovic: Hon älskar sina barn och skulle inte medvetet skada dem. Hon och Sead Dalipi flyttade ihop i januari 2020 på Trallingsgatan i Borås, vilket också var deras folkbokföringsadress. De har varit till FTV med barnen när de fått tider. De har inte fått alla de kallelser som ska ha skickats ut. De har ofta varit problem med kallelser som skickats via post. Sedan de fick kallelse via sms har de inte uteblivit om de inte glömt tiden eller varit sjuka. När det gäller Leona har hon ätit välling nattetid från födseln fram till ca fyra års ålder. Kenan och Kean fick välling/mjölkersättning fram till ca fyra och ett halvt års ålder och fick de inte äta på natten så grät de. Hon har tagit upp detta med BVC som sa att de skulle minska mängden välling/mjölkersättning. När det gäller söt mat/drycker visste hon inte att Caprisun var farligt för tänderna. Hon och Sead har gjort så gott de kunnat. Kenan och Kean har inte velat borsta tänderna och de gillar inte tandkräm. Det har sedan ett års ålder varit svårt att borsta Kenan och Keans tänder. De har inte haft ont eller klagat på smärta. När de varit hos FTV har de fått besked att det inte varit någon fara, att de bara skulle borsta tänderna på barnen mer noggrant och de har inte sagt att det såg farligt/dåligt ut. Hon har inte noterat kariesangrepp på Kenans och Keans tänder. Barnen har alltid börjat borsta tänderna själva sedan har hon eller Sead hjälpt dem att borsta. Kenan och Kean började inte använda fluor skölj förrän barnen var sex år gamla. När Leona var på besök hos FTV i maj 2021 var det inga problem med hennes tänder. De fick sedan ingen ny tid för Leona. Det är anledningen till att det dröjde två och ett halvt år till nästa besök. Varje gång hon var på besök hos FTV med Kenan eller Kean påtalade hon att hon ville ha en tid också för Leona och olika tandsköterskor sa att de skulle kolla detta men inget hände. Leona måste ha glömts bort av FTV. Anledningen till att hon avbokade tider i augusti och september 2023 berodde på sjukdom. När Leona

sa att hon hade ont i munnen sökte hon vård akut för dotterns räkning. Det har hänt att Leona påstått att hon haft ont för att få en viss medicin med apelsin-smak som hon gillade, detta trots att hon inte haft ont. Det stämmer att Leona fick antibiotika utskrivet. Hon åt det två gånger sedan fick de inte i henne medicinen eftersom Leona inte gillade smaken. Eftersom hon inte hade ont, ingen feber och mår bra avslutade de kuren. De gav henne i stället medicin från hemlandet som kan jämföras med Alvedon och Ipren och enligt tandläkaren Malik var det okej. Barnen har aldrig klagat på att de haft ont i tänderna, mer än Leona vid ett tillfälle. Hon tror inte att barnen haft ont. De är fullt friska. De kan ha haft ont i samband med att tänder dragits ut. Om Kenan eller Kean uppgett att de haft ont hade hon kontaktat FTV. Hon har inte förstått allvaret när tandläkare/tandsköterska påtalade att Kenan och Kean hade karies. Hon har inte förstått riskerna för de framtida tänderna. Om hon hade förstått det hade de sökt vård oftare. Det har varit svårt att borsta tänderna på Kenan, Kean och Leona. De vågade inte ta tag i barnen i samband med tandborstning på grund av den anmälan som socialtjänsten gjorde. Hon noterade att Leona fick problem med tänderna. Hon trodde dock att så länge Leona inte hade ont var det inga problem. Hon tog inte informationen om vikten att borsta tänderna på allvar. Hon har inte fått information som antecknats i journal att FTV är oroliga för Keans munhälsa på grund av kariesaktiv och om de inte kommer på näst bokade tid är FTV skyldiga att göra en orosanmälan.

Arezo Mottalebi: Hon arbetar som tandläkare vid FTV Södra Torget i Borås sedan år 2018. Hon har träffat alla de i målet aktuella barnen. Hon har främst behandlat Kenan. Han hade stora kariesangrepp som behövde åtgärdas. Stora kariesangrepp är en definitionsfråga men när karies når pulpan anses det som ett stort kariesangrepp. När det gäller mjölkttänder och det är så stora angrepp väljer man ofta att dra ut tänder på grund av risken för värk. Vid yttlig karies kan förbättrad kost och munhygien hjälpa. I första hand försöker man laga och

i andra hand dra ut tänder. När hon i förhör uppgett att Kenan hade ont i underkäken läste hon ur dennes journal så det stämmer. Det kan stämma att hon träffade Kenan vid sammanlagt fem tillfällen. Hon diarieför den information som lämnas till patienter. Man upplyser generellt vid undersökningstillfällen om sambandet mellan kost, munhygien och karies. Den informationen har lämnats till Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic. Hon har inget minne av att föräldrarna velat boka tid för Leona. Detta borde i så fall ha antecknats i journalen. Om de framfört önskemål om att boka tid har tandsköterskan hjälpt till med det eller så hänvisar man till receptionen för tidsbokning. Det händer inte att föräldrar tjarar om en undersökningstid under två och ett halvt års tid utan att få det. Leona hade vid sin treårskontroll omfattande kariesangrepp. Dessa stack ut och hon blev berörd av det hon noterade. Det är inte ofta man ser barn i den åldern med så omfattande kariesangrepp. Leonas tänder var i dåligt skick; framtänderna var nedbrutna och vissa av kindtänderna var skålformade med fullt synliga öppna hål. Man borde som förälder ha insett allvaret. Hon påtalade vid mötet att föräldrarna borde ha sökt vård tidigare. Framför allt eftersom de varit på kontroll med bröderna Kenan och Kean som haft stora kariesangrepp och då fått information om sambandet mellan kost, munhygien och karies. Det ska då inte se värre ut för Leona som var yngre. När det gäller Leona tvingades hon dra ut tolv tänder, vilket får konsekvenser. Det påverkar talet, kosten, intaget av fast föda, kan medföra tandreglering i framtiden och tandvårdsrädsla (vilket Kenan och Kean har). Även självkänslan kan påverkas. Det gör ont efter att man dragit ut tänder och det är obehagligt. Det är framför allt kost och munhygien som orsakar karies. Om man sköter munhälsan får man inte sådana kariesangrepp som de här tre barnen har haft. Hon minns att familjen ofta uteblivit från och ombokat besök till FTV. Hon minns att Rolanda var ledsen och grät över den orosanmälan som gjorts. Det var mycket känslor och hon lämnade över behandlingen till en kollega. Det stämmer att hon i förhör sagt att Leona borde ha haft ont men att hon inte uppfattade att Leona hade ont. Leona var det inga

problem att undersöka. Hon minns inte om Kenan var svårbehandlad. Om det antecknats i journalen att han var svår att behandlad så stämmer det. Hon minns inte om föräldrarna uppgav att de hade svårt med tandborstningen. Så omfattande som kariesangreppen varit i dessa fall läker de inte av sig själv. Hon minns inte varför Kenan diagnostiserades med karies i juni 2021 men behandlingen startade först i maj 2023. Det är inte bra. Det har dock varit omfattande av- och ombokningar från föräldrarnas sida. Hon kan inte se att det är FTV som slarvat.

Gunilla Klingberg: Hon är professor och specialist i barn- och ungdomstandvård och har skrivit rättsintygen avseende de aktuella barnen. En fistel är en tömning av en var infektion. Det har konstaterats infektion i käkbenet på barnen. I detta fall har det varit fråga om mjölkttänder. De har tunnare emalj är permanenta tänder. Pulpan som innehåller blodkärl och nerver är större i mjölkttänder än i permanenta tänder. Processen innan karies når pulpan går därför fortare när det gäller mjölkttänder än när det handlar om permanenta tänder. För att få en infektion i käkbenet har kariesangrepp/bakterier nått ner i pulpan. Det är inte säkert att det orsakar symtom. När processen når ut i käkbenet är det dock vanligt att man får besvär, allt från en tryckande känsla till tandvärk. Går ej säga hur lång tid processen tar. Kariesskadan måste ned i pulpan och det måste uppstå en infektion och det sker inte direkt. Karies är en långsam process som börjar innan det uppstår ett hål i tanden. Karies kan stoppas/bromsas upp om det behandlas i ett tidigt skede. Hon har tagit del av foton och röntgenbilder. Det har i dessa fall varit fråga om öppna hål. De är inte nyligen uppkomna. När det gäller vilka men och problem som generellt kan uppstå till följd av omfattande kariesangrepp, infektioner i käken och utdragna mjölkttänder kan sägas att det blir inga kvarstående men av detta då det kommer att komma permanenta tänder. Det kan eventuell dock krävas tandreglering. Det är i stunden obehagligt att bli av med tänder, kan vara

besvärade under läkningsprocessen efter det att tänder dragits ut och själva ingreppet kan vara obehagligt. Om man blir av med många framtänder samtidigt kan det påverka talet. Barn har generellt svårt att äta och tugga under läknings perioden efter det att tänder dragits ut. Kariesskadornas utseende är förenliga med att uppkommit som en kombination av att barnen inte fått erforderlig hjälp av vuxen med munhygien i form av tandborstning med fluortandkräm och barnen haft en sockerrik kost och/eller ätit oregelbundet och även fått nattmål. Barn måste vara runt tio år för att kunna sköta sin munhälsa själv. Ju yngre man är desto större ansvar har vuxna att hjälpa till med munhygien. Bristande munhygien, bristande kost och att inte borsta tänderna med fluortandkräm påverkar munhälsan negativt. Kariesskador i den omfattning som varit aktuella i dessa fall kan inte läka ut av sig självt.

Malik Novo: Han arbetade som tandläkare vid FTV Södra Torget under perioden den 14 februari 2022 – 31 mars 2024. Han pratar bland annat bosniska. Han har kommunicerat med Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic på bosniska, och då främst Sead. Han upplevde att de förstod varandra. Han har träffat och behandlat Kean Dalipi. Han har även träffat Leona Dalipi. Kean hade behandlats av en kollega när han tog över i juli 2023. Han minns inte om det skedde någon operativ behandling. Det har mest varit fråga om beteende inriktad behandling. Kean hade kariesproblematik. Det som antecknats i journalerna stämmer. Om det antecknats att Kean var kariesaktiv så stämmer det. Han pratade med föräldrarna angående hur man skulle komma till rätta med problematiken. Han utgår ifrån man pratade om egenvård, kost, tandborstning och tandhälsa. När Kean kom tillbaka i januari 2024 var denne förkyld och man hade ett behandlingssamtal i stället. Det kan stämma att det noterades att Kean alltså var kariesaktiv med stort behandlingsbehov som uteblivit/lämnat återbud till flertalet behandlingar. Keans oralhygien var fortfarande bristande och kausalbehandling hade gett bristande effekt. Han

hade tidigare påtalat för föräldrarna vikten av att borsta tänderna med fluortandkräm två ggr/dag i två minuter och att socker inte är bra för tänderna. Han träffade Leona i december 2023. Hon var förkyld. Han konstaterade att hon hade behandlingsbehov. Han konsulterade en specialist i barntandvård angående hur man skulle gå vidare. Han skrev ut Alvedon och Ipren som skulle tas vid smärta/behov och antibiotika för att minska infektionen. Han har inte gett klartecken till att byta ut antibiotikan mot annan medicin från föräldrarnas hemland. En påbörjad antibiotikakur, som vanligtvis är på fem-sju dagar, ska fullföljas, även om man kan se effekt redan efter två dagar. För högt intag av socker och bristande tandhygien är orsaken till karies. Enligt hans erfarenhet får man inte kariesproblem om man tar hand om tänderna enligt FTV:s rekommendationer. Man brukar avråda från att äta bland annat välling på nätterna.

Therese Eklöf: Hon arbetar som hälsopromotor vid FTV Södra Torget. Hon träffar familjer med barn upp till sex års ålder. Hon fungerar som ett stöd till föräldrar angående hur de ska göra för att hjälpa barnen. Hon har träffat Leona och hennes föräldrar. Hon har gjort en kartläggning av kostvanor och tandborstvanor för att identifiera de bakomliggande orsakerna. När detta inleddes i januari 2024 såg kostvanorna bra ut. Familjen hade gjort stora förändringar och minskat sockerintaget i kosten. Leona hade tidigare fått välling på natten men det hade man slutat med. Leona gillade inte tandkräm så hon borstade tänderna utan tandkräm. Hon vet inte om det alltid var så eller bara ibland. Leona ville inte ha hjälp med tandborstningen. Man pratade om vikten att borsta tänderna två ggr/dag med fluortandkräm och minska intaget av socker i maten. Hon upplevde att föräldrarna kände till dessa rekommendationer.

Domskäl

Enligt 3 kap. 5 § brottsbalken döms den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd för misshandel till fängelse i högst två år. Om brottet är att anse som grovt döms enligt 3 kap. 6 § brottsbalken för grov misshandel till fängelse i lägst ett år och sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen var livsfarlig eller om gärningsmannen har tillfogat en svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

3 kap. 5 § brottsbalken tar sikte på orsakande av en viss effekt utan några närmare begränsningar i fråga om hur orsakandet sker. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2013 s. 588 slagit fast att ett misshandelsbrott kan begås genom underlåtenhet, men att det förutsätter att det finns en särskild anledning för den underlåtande att ingripa, dvs. att han eller hon befinner sig i en s.k. garantställning. Högsta domstolen uttalade vidare att det är en självklar utgångspunkt att ett barns vårdnadshavare befinner sig i en sådan garantställning men att en garantställning kan gälla även för annan som ett barn lever nära tillsammans med.

Ansvar för misshandel förutsätter att gärningspersonen har handlat med uppsåt och att uppsåtet har omfattat den effekt som görs gällande, i förevarande fall att målsägandena till följd av handlandet drabbats av mycket kraftiga kariesangrepp med följd att flera av tänderna brutits ned i omfattande mån, smärta och inflammationer/infektioner i munnen/käken.

Om gärningspersonen har haft för avsikt att uppnå en effekt och också uppfattat den som praktiskt möjlig, har han handlat med avsiktssuppsåt. Har gärningspersonen visserligen inte eftersträvat effekten men förstått att den skulle inträffa eller att den var praktiskt taget oundviklig, har han haft insiktssuppsåt. Enligt rättspraxis tillämpas likgiltighetsuppsåt som en nedre gräns för uppsåt. Prövningen av om sådant uppsåt föreligger ska ske i två led. Först ska frågan ställas om gärningspersonen var medveten om risken för effekten. Om den frågan besvaras jakande uppkommer den andra frågan, nämligen om gärningspersonen var likgiltig inför effekten. Hur den prövningen ska ske har Högsta domstolen utvecklat i ett antal domar, bl.a. NJA 2016 s. 763.

Rolanda Ramadanovic är förälder och vårdnadshavare för Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi. Hon har även bott tillsammans med Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi och varit faktisk omsorgsperson för de tre barnen. I egenskap av formell och faktisk vårdnadshavare har hon haft en garantställning med skyldighet att skydda och ha omsorg över Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi.

Sead Dalipi är förälder och vårdnadshavare för Leona Dalipi. Han är också förälder till Kenan Dalipi och Kean Dalipi. Sead Dalipi har även han bott tillsammans med Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi. Han har varit faktisk vårdnadshavare och omsorgsperson för Leona Dalipi och faktisk omsorgsperson för Kenan Dalipi och Kean Dalipi. Sead Dalipi har i denna sin egenskap gällande Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi haft en garantställning med skyldighet att skydda och ha omsorg över de tre barnen.

Åklagaren har i första hand gjort gällande att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic tillsammans och i samförstånd underlåtit att ge Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi erforderlig munhälsa samt inte främjat tandborstning och annan behövlig skötsel av tänderna i erforderlig mån. Det har vidare angetts att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic gett Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi en osund kosthållning och underlåtit att tillse att de fått professionell tandvård i den omfattning som krävts, trots att det har förelegat ett stort behov av sådan vård. Detta har medfört att flera av Leona Dalipsis, Kenan Dalipsis och Kean Dalipsis tänder har fått mycket kraftiga kariesangrepp, med följd att flera av tänderna har brutits ner i omfattande mån. Alla tre barnen har tvingats dra ut ett flertal tänder, Leona Dalipi så många som tolv tänder, och orsakats smärta och infektioner och/eller inflammationer.

Av utredningen framgår att barnförhör under förundersökningen endast hållits med ett av barnen, Leona Dalipi. Åklagaren har uppgett att anledningen härtill är dels den omfattande bevisning som i övrigt funnits i målet, dels det lojalitetsförhållande barnen har befunnit sig i gentemot de tilltalade, vilket gjort att man beslutat att inte utsätta barnen för förhör. Detta är i och för sig förståeligt. Det medför dock att det inte finns någon närmare utredning om omfattningen av smärta m.m. som barnen kan ha orsakats till följd av deras tandstatus. Av förhöret med Leona Dalipi, som enligt åklagaren primärt inte avsåg de nu aktuella brottsmisstankarna utan andra misstankar avseende våld, framgår dock att hon haft ont i tänderna. Det har inte heller presenterats någon närmare utredning angående vilken kost barnen fått. Det har dock framkommit att det förekommit sötsaker och sockerrik dryck i en inte ringa omfattning samt att samtliga tre barn ätit välling/mjölkersättning nattetid högt upp i åldrarna. Därtill har det av utredningen framkommit att tandborstning med fluor-tandkräm inte sköts i den omfattning som rimligen kan krävas och att barnen

på egen hand fått ansvara för tandborstningen trots att de inte uppnått den åldern för att på egenhand klara den uppgiften.

Avseende alla tre barn har rättsintyg inhämtats. Alla tre rättsintyg har undertecknats av Gunilla Klingberg, professor och specialist i barn- och ungdomstandvård. Av utlåtandet i dessa framgår bland annat följande. När det gäller Leona Dalipi har hon haft omfattande kariesskador på tolv mjölkttänder. Samtliga dessa tolv mjölkttänder har behövt tas bort. Mindre omfattande skador på två mjölkttänder som inte behövt åtgärdas med fyllning och infektion med varbildning i käkbenet på tre tänder. När det gäller kariesskadornas utseende är de förenligt med att de uppkommit som en kombination av att målsäganden inte fått erforderlig hjälp av vuxen med munhygien (tandborstning och fluortandkräm) samt att hon har haft en sockerrik kost och/eller ätit oregelbundet och även fått nattmål. Infektion med varbildning i käkbenet uppstår vanligen till följd av bakterier från kariesskadan når tandpulpan och vidare ut i käkbenet. Det framgår vidare att kariesskadorna uppkommit till följd av genetisk sjukdom är inte förenligt med vad som beskrivits i journal. När det gäller kariesskadornas ålder anges att det inte går att uttala sig om det mer än att de kan ha uppkommit ett par månader efter det att tänderna brutit fram i munnen eller senare. Skadorna bedöms inte ha varit livshotande och inte heller ge upphov till bestående men. I rättsintyget har vidare antecknats att generellt kan sägas att karies av denna omfattning kan ge smärta som kan visa sig genom att barnet klagat över smärta, minskad matlust och dålig sömn. Det har även antecknats att förlust av mjölkttänder kan påverka hur de permanenta tänderna bryter fram och avsaknad av framtänder kan påverka talet.

Av utlåtandet i rättsintyget avseende Kenan Dalipi framgår att han haft omfattande kariesskador på tio mjölkttänder. Fyra mjölkttänder har behövt

tas bort och två har lagats. Kariesskadorna i överkäkens fyra mjölkframtänder har inte åtgärdats. Vidare har han haft infektion med varbildning i käkbenet på en tand. När det gäller kariesskadornas utseende är de förenligt med att de uppkommit som en kombination av att målsäganden inte fått erforderlig hjälp av vuxen med munhygien (tandborstning och fluortandkräm) samt att han har haft en sockerrik kost och/eller ätit oregelbundet. Infektion med varbildning i käkbenet uppstår vanligen till följd av bakterier från kariesskadan när tandpulpan och vidare ut i käkbenet. Det framgår vidare att kariesskadorna uppkommit till följd av genetisk sjukdom är inte förenligt med vad som beskrivits i journal. När det gäller kariesskadornas ålder anges att det inte går att uttala sig om det mer än att de kan ha uppkommit ett par månader efter det att tänderna brutit fram i munnen eller senare. Skadorna bedöms inte ha varit livshotande och inte heller ge upphov till bestående men. Även när det gäller Kenan Dalipi noteras att karies av denna omfattning kan ge smärta och att tidig förlust av mjölkttänder kan påverka hur de permanenta tänderna bryter fram.

Av utlåtandet i rättsintyget avseende Kean Dalipi framgår att han haft omfattande kariesskador på sju mjölkttänder och karies av mindre omfattning på fyra mjölkframtänder i överkäken. Tre mjölkindtänder har behövt tas bort och en har lagats. Därutöver planerar tandläkaren att ta bort en mjölkkindtand och laga två mjölkkindtänder. Kariesskador i överkäkens fyra mjölkframtänder har inte åtgärdats. Vidare har han haft infektion med varbildning i käkbenet på en tand. Kariesskadornas utseende är förenligt med att de uppkommit som en kombination av att målsäganden inte fått erforderlig hjälp av vuxen med munhygien (tandborstning och fluortandkräm) samt att han har haft en sockerrik kost och/eller ätit oregelbundet. Infektion med varbildning i käkbenet uppstår vanligen till följd av bakterier från kariesskadan när tandpulpan och vidare ut i käkbenet. Det framgår vidare att kariesskadorna uppkommit till följd av genetisk sjukdom är inte förenligt med vad som beskrivits i journal.

Angående kariesskadornas ålder anges att det inte går att uttala sig om det mer än att de kan ha uppkommit ett par månader efter det att tänderna brutit fram i munnen eller senare. Skadorna bedöms inte ha varit livshotande och inte heller ge upphov till bestående men. Även när det gäller Kean Dalipi noteras att karies av denna omfattning kan ge smärta och att tidig förlust av mjölkttänder kan påverka hur de permanenta tänderna bryter fram.

Av utredningen framgår att Leona Dalipis, Kenan Dalipis och Kean Dalipis tider hos FTV i stor omfattning av- och/eller ombokats, eller att de uteblivit från inbokade besök utan att höra av sig, vilket har påverkat och försenat barnens vård. Rolanda Ramadanovic uppgifter angående varför de uteblivit och om- och avbokat så många besök avseende Kenan Dalipi, Kean Dalipi och Leona Dalipi har genomgående varit vaga och svepande. Det har gjorts gällande att kallelser inte kommit Rolanda Ramadanovic och Sead Dalipi till handa, att de glömt vissa tider och att de varit sjuka. När det gäller påståendet om att ett stort antal kallelser inte kommit fram kan det noteras att under samma tidsperiod har räkningar för uteblivna besök gjort det och också betalats. Det framstår vidare som osannolikt att sammanlagt fler än 15 kallelser inte skulle ha kommit fram till familjen. Påståendet om att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic under närmare två och ett halvt års tid vid upprepade tillfällen skulle ha framfört önskemål om att få tandläkartid till Leona Dalipi utan att detta skulle ha hörsammats av FTV framstår även det som osannolikt och ger närmast intryck av att vara en uppenbar efterhandskonstruktion.

Av åberopade journalutdrag och förhören med tandläkarna Arezo Mottalebi och Malik Novo framgår att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic vid upprepade tillfällen erhållit information om orsakerna till kariesangrepp och sambandet däremellan och dålig/sockerrik kost, bristande munhygien och

utebliven tandborstning med fluortandkräm. Av vad som framkommit i målet har barnens tandborstning med upprepade regelbundenhet uteblivit eller varit uppenbart bristfällig. Utredningen visar enligt tingsrätten att skötseln av Leona Dalipis, Kenan Dalipis och Kean Dalipis tänder och munhygien varit mycket bristfällig i förhållande deras intag av sådan föda som kan orsaka karies och även att födointaget skett på oregelbundna tider. Av rättsintygen och vittnesförhöret med rättsodontologen Gunilla Klingberg är det klarlagt att de omfattande kariesangreppen på Leona Dalipis, Kenan Dalipis och Kean Dalipis tänder inte varit resultatet av någon genetisk sjukdom. De omfattande skador som barnens tänder har haft kan enligt tingsrätten därmed inte vara resultatet av något annat än det som angetts i åberopade rättsintyg, dvs. att kariesskadorna uppkommit som en kombination av att målsägandena inte fått erforderlig hjälp av vuxen med munhygien (tandborstning och fluortandkräm) samt att barnen har haft en sockerrik kost och/eller ätit oregelbundet och även fått nattmål. Med hänsyn till omfattningen av de kariesskador Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi haft och vad det resulterat i anser tingsrätten att det går att hålla för visst att barnen orsakats smärta över viss tid.

Enligt tingsrätten är det klarlagt Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic underlåtit att tillse att Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi erhållit professionell tandvård i den omfattning som krävts - trots att det förelegat ett stort behov av sådan vård - trots den information de erhållit via FTV, och att de därmed måste ha insett att barnen hade behov av professionell tandvård. Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic har därigenom varit medvetna om risken för effekten att barnen skulle drabbas av de skador - mycket kraftiga kariesangrepp med följd att flera av tänderna brutits ned i omfattande mån, infektioner och inflammationer i munnen samt smärta - som angetts i gärningsbeskrivningarna. Därtill har Leona Dalipi behövt dra ut tolv tänder under narkos och Kenan Dalipi och Kean behövt dra ut fyra tänder vardera samt att alla tre barnen haft

tänder som behövt omfattande lagning. Tingsrätten anser att såväl Sead Dalipi som Rolanda Ramadanovic måste ha insett att risken varit betydande att barnen skulle drabbas av de aktuella skadorna och även utsättas för smärta om de inte fick regelbunden och professionell tandvård. Det förhållandet har dock inte avhållit Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic från att underlåta att se till att barnen fått den vård som varit påkallad. Genom att inte se till att Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi fått professionell tandvård i den utsträckning som varit nödvändig har de vid gärningstillfället i vart fall varit likgiltiga inför förverkligandet av den inträffade effekten. Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic ska därför dömas för misshandel gentemot Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi. Tingsrätten finner vid en samlad bedömning, och även med beaktande av att barnen orsakats omfattande skador och problem, att omständigheterna inte är sådana att gärningarna är att bedöma som grova brott. Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic ska därför dömas för tre fall av misshandel av normalgraden.

Påföljd

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic förekommer under var sitt avsnitt i belastningsregistret, inget dock av betydelse för påföljdsbestämningen i detta mål.

Av yttrande från frivården framgår att Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic förefaller leva under ordnade sociala förhållanden. Det framkommer inget i utredningen som indikerar en förhöjd återfallsrisk i brottslighet. Sammantaget gör frivården bedömningen att det inte föreligger något övervakningsbehov. Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic har samtyckt till och bedömts lämpliga för samhällstjänst.

Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic döms nu för misshandel begångna mot deras tre gemensamma barn. Gärningarna har pågått under en längre tidsperiod och har inneburit skador och, som det får förstås, ett inte obetydligt lidande för barnen. Gärningarna har begåtts av underlåtenhet vilket påverkar straffvärdet.

Misshandel utgör brottslighet av sådan art att det föreligger en presumtion för fängelse. En helhetsbedömning ska dock alltid göras i det enskilda fallet och rätten ska vid påföljdsbestämningen särskilt beakta omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Även med beaktande härav anser tingsrätten med hänsyn till straffvärdet och det förhållandet att gärningarna begåtts mot Sead Dalipis och Rolanda Ramadanovic underåriga barn i det egna hemmet att annan påföljd än fängelse inte är aktuellt. Tingsrätten bestämmer därför påföljden för var och en av Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic till fängelse åtta månader.

Enskilda anspråk

Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi har yrkat skadestånd av Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic avseende ersättning för kränkning samt sveda och värk på sätt som framgår ovan under yrkanden. Sead Dalipi och Rolanda Ramadanovic har bestritt yrkandena och inga belopp har vitsordats. Tingsrätten konstaterar att Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi har utsatts för allvarlig kränkning och att de därmed är berättigade till ersättning härför. Tingsrätten finner vid en samlad bedömning att Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi får anses skäligen tillgodosedda med ett belopp om 40 000 kr vardera avseende ersättning för kränkning.

När det gäller yrkandena avseende ersättning för sveda och värk gör tingsrätten följande bedömning. Av utredningen framgår att målsägandenas tänder varit i så dåligt skick att när det gäller Leona Dalipi har tolv tänder behövt dras ut under narkos och det har behövts omfattande lagning. När det gäller såväl Kenan Dalipi som Kean Dalipi har de tvingats dra ut fyra tänder vardera och det har krävts omfattande lagning. Därutöver har målsägandena bland annat haft infektioner av olika slag i munnen/käken till följd av deras tandstatus. Någon närmare utredning av graden av smärta eller hur ofta målsägandena haft ont finns inte. Den enda av barnen som hörts under förundersökningen är Leona Dalipi och av förhöret framgår att hon nämnt att hon haft ont. Av vad som framkommit i utredningen och då det torde vara ostridigt att en tandstatus i det skick som målsägandena i förevarande fall haft har orsakat fysiskt och psykiskt lidande av övergående natur, är de berättigade till ersättning för sveda och värk. Tingsrätten finner att Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi, i avsaknad av ytterligare utredning, får anses skäligen tillgodosedda med ersättning för sveda och värk med 12 800 kr vardera.

Leona Dalipi, Kenan Dalipi och Kean Dalipi tillerkänns därmed skadestånd med sammanlagt 52 800 kr vardera jämte ränta på sätt som framgår av domslutet.

Ersättning till offentliga försvarare och målsägandebiträde

Av 21 kap. 10 § rättegångsbalken framgår bland annat följande. En offentlig försvarare har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Ersättningen för arbete ska bestämmas med utgångspunkt i den tidsåtgång som är rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning och med tillämpning av en timkostnadsnorm. Ersättningen till offentlig försvarare får endast om det finns särskilda skäl avse de

merkostnader för tidsspillan och utlägg som har uppstått på grund av att försvararen har sin verksamhet långt ifrån den ort där domstolen är belägen. På begäran av den misstänkte eller den föreslagna offentlige försvararen ska förhandsbesked lämnas i frågan om sådana merkostnader omfattas av rätten till ersättning.

Sunita Memetovic har bland annat yrkat ersättning för arbete med 39,75 timmar. I kostnadsräkning har hon redogjort för vilket arbete som hon utfört. Tingsrätten, som visserligen inte ifrågasätter att hon lagt ned de angivna timmarna, finner med beaktande av målet art och omfattning samt vad som i övrigt framkommit henne skäligen tillgodosedd med ersättning motsvarande 34 timmars arbete.

Advokaten Sunita Memetovic har vidare yrkat ersättning för tidsspillan med sju timmar, bland annat en timme avseende gångtid ett hotell – Borås tingsrätt, och utlägg med sammanlagt 7 500 kr, bland annat avseende hotellövernattning med 5 413 kr. Utifrån vad som anförts ovan om merkostnader anser tingsrätten att Sunita Memetovic inte kan tillerkännas ersättning för hotellövernattning och tidsspillan förenad med gångtid mellan hotell och tingsrätten. Med anledning härav anser tingsrätten att Sunita Memetovic sammantaget får anse skäligen tillgodosedd med ersättning för tidsspillan med sex timmar och ersättning för utlägg, inklusive traktamente, med 3 421 kr. Vid en samlad bedömning tillerkänns Sunita Memetovic därför ersättning på sätt framgår av domslutet.

Advokaten Elias Zeito och juristen Janette Olofsdotter Nielsen tillerkänns ersättning enligt yrkanden.

Kostnaderna för den särskilde företrädaren för barn och de offentliga försvararna ska stanna på staten.

Övrigt

Eftersom lagen om brottsofferfond är tillämplig i målet ska Saed Dalipi och Rolanda Ramadanovic åläggas att var för sig utge den i lagen föreskrivna avgiften om 1 000 kr.

RÄTTEN

Rådmannen Thomas Andersson samt nämndemän.

Digitalt signerad av rådmannen Thomas Andersson

ÖVERKLAGANDEINFORMATION

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Borås tingsrätt senast **den 26 juni 2025**.

Överklagandet ska vara skriftligt. Borås tingsrätt skickar det vidare till Hovrätten för Västra Sverige.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Borås tingsrätt och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Borås tingsrätt. Tänk på att skicka

det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Borås tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Hovrätten för Västra Sverige.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Hovrätten för Västra Sverige skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Hovrätten för Västra Sverige tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall:

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.
2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Borås tingsrätt eller Hovrätten för Västra Sverige om du har frågor.